

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ

“Ιεροί τύμβοι ιστορικών προσωπικοτήτων, χώροι λατρείας προσκυνητών εδώ και χιλιετίες.”

Μία μικρή εισαγωγή σχετικά με τη διαδρομή:

Πολλά είναι τα παραδείγματα των τελευταίων 1500 χρόνων όπου η Κύπρος υπήρξε τόσο φιλόξενη τόπος λατρείας πολλών διαφορετικών θρησκειών και παράλληλα προπύργιο της Ορθοδοξίας, ειδικότερα κατά την διάρκεια της 4^{ης} Σταυροφορίας τον 12^ο αιώνα. Υπάρχουν εκατοντάδες σεβαστοί τάφοι και λείψανα αγίων σε όλο το νησί.

Στο παρελθόν, ολόκληροι πόλεμοι διεξήχθησαν για την κατοχή τέτοιων λειψάνων από Βασιλιάδες και βασιλίσσες. Οι απλούστεροι τάφοι είναι οι Ισλαμικοί μερικοί σήμερα είναι ι κατεστραμμένοι, κάποιοι αφρόντιστοι αποτελώντας απόδειξη των ασταθών σχέσεων μεταξύ των κοινοτήτων.

Η προσκύνηση τέτοιων μνημείων είναι συχνό φαινόμενο από πιστούς της Χριστιανοσύνης από όλο τον κόσμο. Η Κύπρος είναι αμάλγαμα πολιτισμών και στις απόκεντρες περιοχές όπως τα ορεινά χωριά της οι ενώσεις είναι πιο καθαρές. Στην διαδρομή ίσως να γνωρίσετε ιερείς να μοιραστούν μαζί σας ιστορίες ή κομμάτι απ τη σοφία τοθς. Μπορείτε επίσης να εξερευνήσετε τον πολιτισμό δημιουργώντας εσείς μία αγιογραφία, φτιάχνοντας κομποσχοίνια.

Η πολιτιστική διαδρομή αρχαίων τύμβων στις επαρχίες Λάρνακας και Λεμεσού προσφέρεται από το Κοινοτικό Συμβούλιο Κάτω Δρυ και τους συνεργάτες του, το Mola Culture Factory. Βρείτε τον σύνδεσμο στον χάρτη της διαδρομής πιο κάτω ή επικοινωνήστε με το Mola Culture Factory για περισσότερες πληροφορίες.

Τι θα ανακαλύψετε:

- Τάφους ειδικά σχεδιασμένους για σημαντικές θρησκευτικές προσωπικότητες
- Την λειτουργία ιερών ως τόπους προσκύνησης
- Τις ιστορίες πίσω από τους ενταφιασμένους και την σημαντικότητα τους
- Εγκαταλελειμμένα και σκόπιμα κατεστραμμένα νεκροταφεία
- Αναθήματα ως ένδειξη ευγνωμοσύνης
- Κουτσός στραβός στον Άγιο Παντελεήμονα Σύνδεση αγίων σε συγκεκριμένες παθήσεις.
- Ιερά Λείψανα, η σημαντικότητα στο παρελθόν μα και σήμερα

Μία διαδρομή διάρκειας τριών ημερών:

Στάση 1: Το Παλαιό Ελαιοτριβείο – Mola Culture Factory, Πάνω Λεύκαρα

Κέντρο ενημέρωσης και προσανατολισμού. Αν επιλεγεί επιπλέον εκπαίδευση σε δεξιότητες, πραγματοποιείται εδώ. Πλούσιο σε εικόνες Αγίων και Προφητών.
<https://maps.app.goo.gl/KusFGR5yefjKZ4qD7>.

Στάση 2: Μουσουλμανικό Νεκροταφείο Λεύκαρα

Εντός καλά διατηρημένου πέτρινου περιβόλου, αλλά όλοι οι τάφοι έχουν καταστραφεί με την πάροδο του χρόνου και λόγω βεβήλωσης. Βρίσκεται στην ανατολική άκρη του χωριού, κοντά στην πρώην τουρκοκυπριακή περιοχή..

Στάση 3: Εκκλησία Αγίου Λαζάρου, Λάρνακα

Η Τρίτη στάση βρίσκεται περίπου 30 km από τα Πάνω Λεύκαρα. Εδώ, θα περιηγηθείτε σε ένα βυζαντινό κτίσμα του 9^{ου} αιώνα. Θα έχετε την ευκαιρία να δείτε από κοντά τον τάφο του Αγίου Λαζάρου στην κρύπτη που βρίσκεται κάτω από τον ναό.

Στάση 4: Τζαμί Hala Sultan Tekke mosque και ο τύμβος της Umm Haram, Λάρνακα

Δίπλα στην μαγευτική Αλυκή Λάρνακας, όπου φιλοξενούνται φλαμίνγκο από Νοέμβριο έως Απρίλιο. Η επίσκεψη Παρασκευή περιλαμβάνει και προσευχή. Ο Ιμάμης μπορεί να διαβάσει μέρος της λειτουργίας στα Αγγλικά. Η Umm Haram τροφός και σύντροφος του Μωάμεθ κάνει την τοποθεσία την Τρίτη πιο σημαντική για τους Μουσουλμάνους προσκυνητές.

Στάση 5: Ιερός Τάφος του Αγίου Ρηγίνου, Φασούλα

Ο ιερός τάφος του Αγίου Ρηγίνου βρίσκεται στο χωριό Φασούλα, δίπλα από το ξωκκλησι των Αγίων Ρηγίνου και Ορέστη. Η ακριβής τοποθεσία του τάφου αποκαλύφθηκε σε έναν ιερέα μέσω οράματος. Τα λείψανα του αγίου συνδέονται με ποικίλα θαύματα. Ο τάφος του βρίσκεται υπό την αιγίδα του Τμήματος Αρχαιοτήτων. Σύμφωνα με την παράδοση ο Άγιος Ρηγίνος προστάτευσε το χωριό και γι αυτό θεωρείται ο πολιούχος Άγιος του χωριού.

Στάση 6: Μοναστήρι Τιμίου Σταυρού, Όμοδος

Το μοναστήρι του Τιμίου Σταυρού στο Όμοδος είναι ένα από τα αρχαιότερα μοναστήρια της Κύπρου. Ιδρύθηκε αιώνες - πριν την άφιξη της Αγίας Ελένης στο νησί – πάνω από μία σπηλιά όπου εμφανίστηκε το σημάδι του Τιμίου Σταυρού. Σήμερα λειτουργεί ως πνευματικό και πολιτιστικό κέντρο της περιοχής , προσκαλώντας τους επισκέπτες να εξερευνήσουν το μουσείο , να θαυμάσουν τα ειρά κειμήλια κα ισυμμετέχουν σε ένα από τα λαμπρότερα πανηγύρια του νησιού την Ανύψωση του Τιμίου Σταυρού στις 14 Σεπτεμβρίου.

Οι επιπλέον δύο μέρες είναι προαιρετικές. Οι επισκέπτες μπορούν να συμμετέχουν σε εργαστήρια Αγιογραφίας.

Ιστορίες κληρονομιάς

Ιστορία 1 “Το Παλαιό Ελαιοτριβείο, Πάνω Λεύκαρα”

Τα πάνω Λεύκαρα ήταν ένα μεγάλο τσιφλίκι κατά την μεσαιωνική περίοδο και υπήρξε για ένα φεγγάρι πρωτεύουσα της Κύπρου. Το χωριό έμοιαζε περισσότερο με πόλη παρά με χωριό πριν την άφιξη των Οθωμανών αφού είχε πάνω από 8,000 κατοίκους. Ίσως γι αυτόν τον λόγο υπάρχουν πάνω από 45 εκκλησίες και ξωκλήσια σε όλο το χωριό.

Το Παλαιό Ελαιοτριβείο, σήμερα λειτουργεί ως πολιτιστικό κέντρο έχει περίπου 150 αγιογραφίες. Στον χώρο του πραγματοποιούνται μαθήματα και σεμινάρια αγιογραφίας. Εικοσιεννέα (29) είναι ο αριθμός των αγίων που προέρχονται από την Κύπρο και γι αυτό τον λόγο το νησί είναι γνωστό ως *Η νήσος*

των Αγίων.

Ο Απόστολος Βαρνάβας, ο Άγιος Ιάκωβος ο μικρός και Απόστολος Παύλος μερικές από τις σημαντικές παρουσίες της Χριστιανοσύνης που πέρασαν από το νησί. Ο Άγιος Σπυρίδωνας ήταν επίσκοπος εν μέρει του Κιτίου (σημερινή Λάρνακα) και χαίρει σεβασμού σε όλο το νησί. Ο Άγιος Μάμας και ο Άγιος Λάζαρος έζησαν και τάφηκαν εδώ στην Κύπρο.

Σύνδεση με το χωριό των Λευκάρων έχει ο Άγιος Νεόφυτος. Αν και γεννήθηκε στο χωριό ΚάτωΔρυς έζησε στα Λεύκαρα πριν γίνει ερημίτης. Έχει γραφτεί πως ο Άγιος Νεόφυτος αποδοκίμασε τους Φράγκους που κατά τις σταυροφορίες σκότωσαν Μουσουλμάνους. Η Αγία Ελένη επισκέφθηκε επίσης το νηί το 327 μ.Χ. στον δρόμο επιστροφής της προς την Κωνσταντινούπολη. Επιστρέφοντας από τους Αγίους Τόπους σταμάτησε στην Κύπρο όπου ίδρυσε μοναστήρια στο Σταυροβούνι, την Τόχνη και το Όμοδος. Η παράδοση λέει ότι άφησε κομμάτια του Τιμίου Σταυρού στην εκκλησία των Λευκάρων. Το ιερό κειμήλιο βρίσκεται στην εκκλησία του Τιμίου Σταυρού μέχρι και σήμερα.

Ο Άγιος Ανδρόνικος είναι γνωστός ως ήρωας κατά την περίοδο εχθροπραξιών μεταξύ Φράγκων και Βενετών.

Μπαίνοντας στις εκκλησίες και τα ξωκλήσια θα βρείτε αναθήματα πολλών μεγεθών και σχημάτων: μάτια, αυτιά, πόδια χέρια, βρέφη. Στην Ορθόδοξη εκκλησία όταν προσεύχεσαι

να γιατρευτείς από μία ασθένεια τάσεις' ως δώρο στον Άγιο ή την Αγία ένα ανάθημα στο σχήμα του μέλους του σώματος που εξασθενεί. Όταν η αρρώστια περάσει φέρνεις το δώρο που είχες υποσχεθεί αφιερώνοντας το στον Άγιο/Αγία. Συγκεκριμένοι Άγιοι είναι συνδεδεμένοι με συγκεκριμένες αρρώστιες. Για παράδειγμα η Αγία Παρασκευή είναι συνδεδεμένη με προβλήματα οράσεως

Ιστορία 2 “Το εγκαταλελειμμένο Ισλαμικό νεκροταφείο, Λεύκαρα”

Το καλοκαίρι του 2024, μία ομάδα εκπαιδευόμενων του Grampus Heritage archaeology placement εργάστηκε στον εξωραισμό του εγκαταλελειμένου Τουρκοκυπριακού νεκροταφείου στα Πάνω Λεύκαρα. Η επικεφαλής της αρχαιολογικής ομάδας από την Μεγάλη Βρετανία Elli Brown κατέγραψε τις εξής παρατηρήσεις:

«Όλες οι σωζόμενες επιτύμβιες στήλες είναι γραμμένες στα τουρκικά, με μία εξαίρεση στα αραβικά. Η Τουρκία υιοθέτησε το Ισλάμ και το αραβικό αλφάβητο τον 10ο αιώνα, αλλά προχώρησε σε μεταρρύθμιση του αλφαβήτου στα τέλη της δεκαετίας του 1920, υιοθετώντας το λατινικό αλφάβητο, το οποίο ταιριάζει καλύτερα στη δομή της τουρκικής γλώσσας. Συνεπώς, είναι πιθανόν η αραβική επιγραφή να προϋπάρχει του 1928, αλλά αυτό είναι εικασία και θα μπορούσε να επιβεβαιωθεί ή να διαψευστεί από κάποιον που μπορεί να διαβάσει την επιγραφή.

Όλες οι διατηρημένες επιτύμβιες στήλες είναι αφιερωμένες σε άνδρες. Αρχικά υποθέσαμε ότι ίσως επρόκειτο για ανδρικό νεκροταφείο και ότι οι γυναίκες θάβονταν αλλού, όμως η έρευνά μας δείχνει ότι τα μουσουλμανικά νεκροταφεία δεν είναι συνήθως διαχωρισμένα. Έτσι, καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι οι άνδρες πιθανώς είχαν πιο επιβλητικές επιτύμβιες στήλες, οι οποίες διατηρήθηκαν καλύτερα με την πάροδο του χρόνου.

Τρεις από τις στήλες φέρουν το σύμβολο του αστέρα και της ημισελήνου (δύο από αυτές με κόκκινο χρώμα), το οποίο έγινε δημοφιλές κατά την Οθωμανική Αυτοκρατορία, όταν υιοθετήθηκε ως σημαία και εθνικό σύμβολο. Η Οθωμανική σημαία του 1844, με λευκό *ay-yıldız* («αστέρι-ημισέληνος» στα τουρκικά) σε κόκκινο φόντο, εξακολουθεί να χρησιμοποιείται ως σημαία της Τουρκικής Δημοκρατίας, με μικρές τροποποιήσεις. Στο κυπριακό πλαίσιο, αυτή η εικόνα ενδέχεται να επιλέχθηκε για να δείξει τη συμμετοχή του αποθανόντος στην τουρκοκυπριακή πολιτική κοινότητα. Σε μια πολυγλωσσική χώρα όπως η Κύπρος, ένα αναγνωρίσιμο οπτικό σύμβολο όπως το *ay-yıldız* θα μπορούσε να πετύχει καλύτερα αυτόν

τον σκοπό από μια γραπτή επιγραφή. Κατά τον 20ό αιώνα, το αστέρι και η ημισέληνος απέκτησαν και δημοφιλή σημασία ως σύμβολο του Ισλάμ. Η σύνδεσή του τόσο με την Τουρκία όσο και με το Ισλάμ εξηγεί τη δημοτικότητά του σε αυτό το περιβάλλον.»

Βρήκαμε επίσης ένα μικρό θραύσμα από ένα πορτραίτο. Η χρήση φωτογραφιών των αποθανόντων είναι κοινό έθιμο σε Τούρκικα νεκροταφεία αλλά απαγορευτικό σε άλλες μουσουλμανικές ταφές ανά τον κόσμο κάνοντας τα τουρκικά να ξεχωρίζουν για αυτό. Αυτό το γνώρισμα πιθανόν να προήλθε από την συσχέτιση των ισλαμικών τουρκικών λαών με τους ελληνορθόδοξους κατά την διάρκεια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Ιστορία 3 “Ο τάφος του Αγίου Λαζάρου”

Ο Ναός του Αγίου Λαζάρου είναι μια εκκλησία του τέλους του 9ου αιώνα στη Λάρνακα της Κύπρου. Ανήκει στην Αυτοκέφαλη Ελληνορθόδοξη Εκκλησία της Κύπρου.

Η εκκλησία πήρε το όνομά της από τον Λάζαρο της Βηθανίας, πρόσωπο της Καινής Διαθήκης και θέμα του θαύματος που αναφέρεται στο Ευαγγέλιο του Ιωάννη, κατά το οποίο τον οποίον ο Ιησούς ανασταίνει από τους νεκρούς. Σύμφωνα με την Ανατολική Ορθόδοξη Παράδοση, μετά την Ανάσταση του Ιησού, ο Λάζαρος αναγκάστηκε να εγκαταλείψει την Ιουδαία λόγω φημολογούμενων απειλών κατά της ζωής του και κατέφυγε στην Κύπρο.

Εκεί χειροτονήθηκε από τον Απόστολο Παύλο και τον Απόστολο Βαρνάβα ως πρώτος Επίσκοπος Κιτίου (σημερινής Λάρνακας). Λέγεται ότι έζησε άλλα τριάντα χρόνια και, μετά τον θάνατό του, ενταφιάστηκε για δεύτερη και τελευταία φορά. Ο Ναός του Αγίου Λαζάρου χτίστηκε πάνω από τον υποτιθέμενο δεύτερο τάφο του.

Κατά την παράδοση, ο τόπος του τάφου του Λαζάρου ξεχάστηκε κατά την περίοδο της αραβικής κυριαρχίας που άρχισε το 649 μ.Χ. Το 890 μ.Χ. βρέθηκε τάφος στη Λάρνακα με την επιγραφή: «Λάζαρος, τετραήμερος, φίλος του Χριστού». Ο Αυτοκράτορας του Βυζαντίου Λέων ΣΤ' μετέφερε τα λείψανα του Λαζάρου στην Κωνσταντινούπολη το 898 μ.Χ. Τα λείψανα αυτά αργότερα λεηλατήθηκαν κατά την Τέταρτη Σταυροφορία στις αρχές του 13ου αιώνα και μεταφέρθηκαν στη Μασσαλία, αλλά στη συνέχεια χάθηκαν.

Ιστορία 4 “Το τζαμί Hala Sultan Tekke και ο τάφος της Umm Haram, η τροφός και σύντροφος του Προφήτη Μωάμεθ.”

Το τζαμί βρίσκεται δίπλα από τους ομορφότερους βιότοπους της Κύπρου, στην Αλυκή της Λάρνακας. Εδώ κάθε χειμώνα αποδημούν τα πανέμορφα φλαμίγκο. Πολύ πιθανόν να τα πετύχετε να ρεμβάζουν στις όχθες της λίμνης από τέλη Οκτωβρίου μέχρι μέσα Μαΐου. Μετά την Mecca και τη Medina, είναι ο τρίτος σε σειρά σημαντικότητας ιερός τόπος λατρείας των Μουσουλμάνων. Αν η επίσκεψή σας πραγματοποιηθεί απόγευμα Παρασκευής ίσως παρακολουθήσετε την τελετή. Σιγουρευτείτε ότι η ενδυμασία σας είναι κατάλληλη ώστε να μην σας απαγορευτεί η είσοδος στον ιερό χώρο. Ο Ιμάμης είναι φιλικός και φιλόξενος, ίσως ψάλλει κάτι στα αγγλικά αν αντιληφθεί την παρουσία σας και πιθανότατα να σας καλέσει στο κοινό γεύμα που πραγματοποιείται στο

ιστορικό κτήριο δίπλα αποικιακού στυλ από το τζαμί.

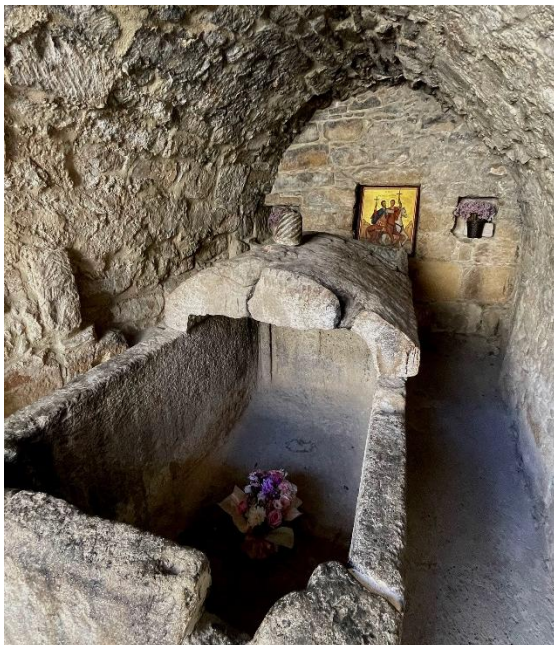
Οι πιστοί, στις μέρες μας, προέρχονται κυρίως από τις μουσουλμανικές χώρες της Νότιας Ασίας και μερικές από την Δυτική Αφρική.

Κατά την διάρκεια της πρώτης επιδρομής των Αράβων στην Κύπρο το 647 και το 649 η Umm Haram μεγάλη σε ηλικία τότε έπεσε από το μουλάρι της και πέθανε κατά την πολιορκία της Λάρνακας. Γι' αυτό τον λόγο την έθαψαν εκεί που άφησε την τελευταία της πνοή.

Κατά την διάρκεια της Οθωμανικής κυριαρχίας στον νησί, ένα σύμπλεγμα κτηρίων μαζί με τζαμί κτίστηκε γύρω από τον χώρο ταφής της. Ο τάφος ανακαλύφθηκε τον 18^ο αιώνα από τον δερβίση Sheikh Hasan, ο οποίος χρηματοδότησε την ανοικοδόμη. Ο δερβίσης Hasan ήταν αυτός που έπεισε τις θρησκευτικές αρχές για την ιερότητα του τάφου και με την αδειοδότηση των αρμοδίων έκτισε το ναό γύρω από τον τάφο το 1760. Ο ξύλινος φράκτης γύρω από τον τάφο κτίστηκε έναν αιώνα αργότερα από τον Οθωμανό κυβερνήτη Seyyid Elhac Mehmed Agha, ο οποίος αντικαταστάθηκε από κάγκελα φτιαγμένα από μπρούντζο από τους απογόνους του Acem Ali Agha.

Υποσημείωση: Αξιοσημείωτο να αναφερθούμε στο γεγονός πως Χριστιανισμός , Μωαμεθανισμός και Ισλαμισμός έχουν κοινή αφετηρία. Μοιράζονται όλη την Παλαιά Διαθήκη, την Βίβλο ή αλλιώς έχουν κοινό προπάτορα τον Αβραάμ. Το σχίσμα μεταξύ των τριών θρησκειών εναπόκειται στις πεποιθήσεις γύρω από το πρόσωπο του Ιησού Χριστού. Οι Μουσουλμάνοι και οι Εβραίοι τον έχουν σεβασμό προς αυτόν ως προφήτη κι όχι ως Υιό του Θεού. Γι αυτούς ο Ιησούς η ζωή του Ιησού παρά ο θάνατος του αποτελούν παράδειγμα πίστης. Μια ζωή αφιερωμένη στον έναν και μοναδικό Θεό. Οι Μουσουλμάνοι και οι Εβραίοι πιστεύουν πως ο Θεός κι όχι ο Ιησούς είναι ο μοναδικός Κύριος.

Ιστορία 5 “Ιερός τάφος Αγίου Ρηγίνου, Φασούλα”

Δίπλα στον τάφο βρίσκεται παρεκκλήσι που χτίστηκε το 1935. Το Παρεκκλήσι των Αγίων Ρηγίνου και Ορεστίου βρίσκεται στο βόρειο άκρο του χωριού. Το 1882 υπήρξε διαμάχη όταν ο Βρετανός χαρτογράφος Kitchener ζήτησε να κοπεί μια τεράστια συκιά· οι κάτοικοι και οι εκκλησιαστικές αρχές αρνήθηκαν.

Σύμφωνα με την παράδοση, οι Άγιοι Ρηγίνος και Ορέστης επισκέφθηκαν το νησί για να μιλήσουν στους Κυπρίους για τον Ιησού Χριστό. Οι αρχές του νησιού τούς συνέλαβαν και, αφού τους βασάνισαν, τους αποκεφάλισαν. Οι χριστιανοί που ήταν παρόντες στο μαρτύριο μάζεψαν κρυφά τα ιερά λείψανα και τα έθαψαν.

Η ακριβής τοποθεσία του τάφου αποκαλύφθηκε σε έναν ιερέα όταν ο Άγιος τού εμφανίστηκε σε όνειρο. Αξιοσημείωτο είναι ότι το σημείο ταφής φαίνεται να ήταν παλαιότερα τάφος άρχοντα. Αυτό συμπεραίνεται από τις τοιχογραφίες που είναι ορατές μέχρι και σήμερα στον τάφο. Μία από αυτές απεικονίζει κυνηγό μέσα στο δάσος.

Σύμφωνα με τους μελετητές αυτή η σαρκοφάγος «ανήκει σίγουρα στον 5ο αιώνα». Οι αρχαιολογικές αρχές θεωρούν ότι ο τάφος ανήκει στον Αρχιεπίσκοπο Ρηγίνο και όχι στον Άγιο Ρηγίνο. Ωστόσο, τα λείψανα του Αγίου συνδέονται με σειρά από θαύματα. Ο τάφος τελεί υπό την εποπτεία του Τμήματος Αρχαιοτήτων.

Σύμφωνα με την προφορική παράδοση, ο Άγιος προστάτευσε το χωριό όταν αυτό βρέθηκε σε κίνδυνο. Γι' αυτό θεωρείται ο προστάτης της Φασούλας. Τα ιερά του λείψανα μεταφέρθηκαν στη Μονή του Αγίου Προδρόμου στη Σκόπελο, αν και κάποια από αυτά φυλάσσονται στη Λευκωσία, στον ναό του Αρχαγγέλου Μιχαήλ του «Τρυπητή».

Κάθε χρόνο στις **20 Αυγούστου** εορτάζεται η μνήμη του Αγίου Ρηγίνου, με τη μεγαλύτερη εορτή να πραγματοποιείται στη Φασούλα, στον περίβολο του παρεκκλησίου. Το υπόλοιπο έτος, το παρεκκλήσι χρησιμοποιείται κυρίως για βαπτίσεις.

Ιστορία 6 “Ιερά λείψανα Αποστόλου Φιλίππου”

Ο Απόστολος Φίλιππος γεννήθηκε τον 1ο αιώνα μ.Χ. στη Βηθσαϊδά της Γαλιλαίας στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία και πέθανε περί το 54–80 μ.Χ. στην Ιεράπολη της Μικράς Ασίας (σημερινή Τουρκία). Εκεί χτίστηκε μεγαλοπρεπής τάφος κατά την Βυζαντινή περίοδο. Σήμερα, ο κύριος ναός του είναι η **Βασιλική των Αγίων Αποστόλων (Santi Apostoli)** στη Ρώμη, όπου φυλάσσονται τα περισσότερα από τα

λείψανά του.

Παρ’ όλα αυτά, **το κρανίο και ορισμένα οστά των δακτύλων** του βρίσκονται στο **Μοναστήρι του Τιμίου Σταυρού στο Όμοδος**. Λέγεται ότι η Αγία Ελένη, μητέρα του Μέγα Κωνσταντίνου ίδρυσε το μοναστήρι και δώρισε τα λείψανα.

Ο Φίλιππος ήταν ένας από τους Δώδεκα Αποστόλους του Ιησού, σύμφωνα με την Καινή Διαθήκη. Μεταγενέστερες χριστιανικές παραδόσεις τον περιγράφουν ως κήρυκα του Ευαγγελίου στην Ελλάδα, τη Συρία και τη Μικρά Ασία.

Στο **Ρωμαιοκαθολικό εορτολόγιο**, η μνήμη του τιμάται μαζί με αυτήν του Ιακώβου του Μικρού στις:

- **1 Μαΐου** (παραδοσιακά),
- **11 Μαΐου** (μεταβατικά, κατά το ημερολόγιο του 1960),
- **3 Μαΐου** (καθιερωμένα από το 1969).

Η **Ανατολική Ορθόδοξη Εκκλησία** τιμά τον Απόστολο Φίλιππο στις **14 Νοεμβρίου**.

Και τα τρία Συνοπτικά Ευαγγέλια καθώς και οι Πράξεις των Αποστόλων καταγράφουν τον Φίλιππο ως έναν από τους Δώδεκα Αποστόλους. Το Ευαγγέλιο του Ιωάννη είναι το πιο πλούσιο σε αναφορές στον Φίλιππο:

- Ο Ιωάννης παρουσιάζει τον Φίλιππο ως μαθητή από τη Βηθσαϊδά και τον συνδέει με τους Αποστόλους Ανδρέα και Πέτρο.

- Ήταν παρών στον γάμο στην Κανά, σύμφωνα με τον Butler.
- Ο Ιησούς δοκίμασε τον Φίλιππο ρωτώντας τον πώς θα τραφούν οι 5.000.
- Ο Φίλιππος μεσολάβησε για Έλληνες προσκυνητές που επιθυμούσαν να γνωρίσουν τον Ιησού.
- Κατά τον Μυστικό Δείπνο, όταν ζήτησε από τον Ιησού να τους δείξει τον Πατέρα, έδωσε την ευκαιρία στον Ιησού να διδάξει για την ενότητα Πατέρα και Υιού.

Υποσημείωση: Το Σχίσμα Ορθοδοξίας και Καθολικισμού

Η διαίρεση μεταξύ της Ανατολικής Ορθόδοξης και της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας είχε βαθιές ρίζες, αλλά επιδεινώθηκε από τη συμπεριφορά των Δυτικών Καθολικών μοναρχών και ευγενών κατά τη διάρκεια των Σταυροφοριών. Οι Σταυροφόροι, που υποτίθεται ότι πήγαιναν για να απελευθερώσουν τους Αγίους Τόπους, στην πραγματικότητα επιδίωκαν προσωπικά οφέλη – κυρίως την απόκτηση ιερών λειψάνων – και συχνά λεηλατούσαν αντί να διασώζουν.

Η πιο χαρακτηριστική περίπτωση είναι γνωστή ως «Η Μεγάλη Προδοσία», που συνέβη κατά την Τέταρτη Σταυροφορία (1204). Οι Σταυροφόροι, παρακινημένοι από τους Ενετούς, εκτράπηκαν από την πορεία τους και κατέλαβαν την Κωνσταντινούπολη — την πνευματική και πολιτιστική καρδιά της Ανατολικής Χριστιανοσύνης. Το γεγονός αυτό διέλυσε τις σχέσεις μεταξύ Ανατολικής και Δυτικής Εκκλησίας γεγονός που έχει αντίκτυπο μέχρι σήμερα για όλη την Ευρώπη.

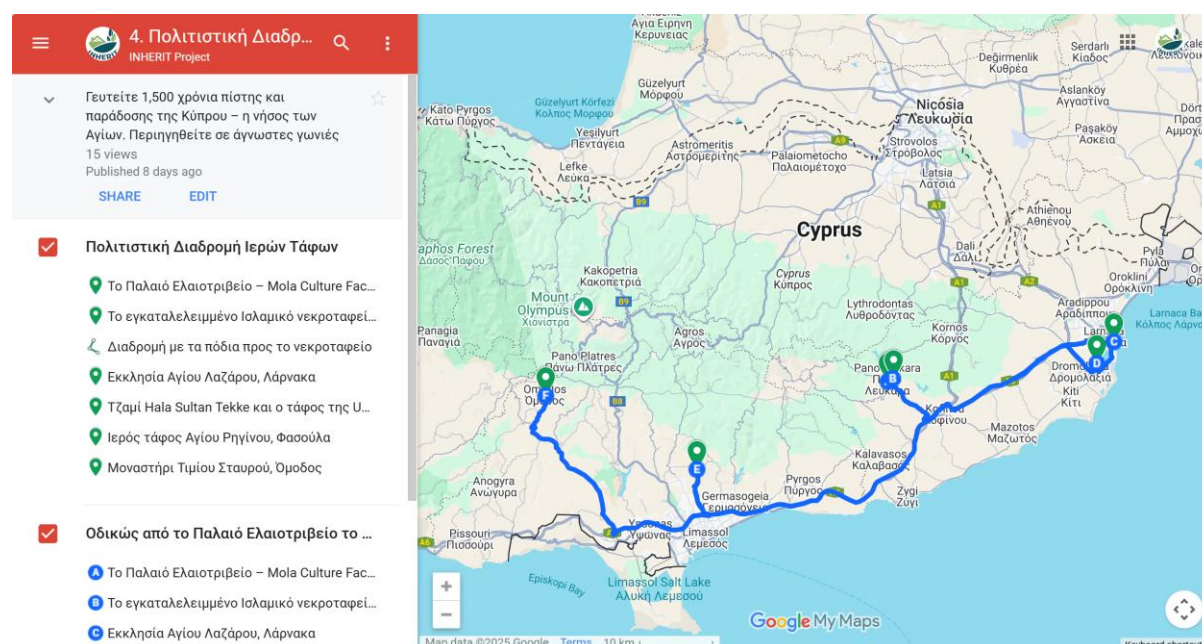
Μεταξύ των λεηλατημένων κειμηλίων ήταν και τα διάσημα «λιοντάρια» της Πλατείας του Αγίου Μάρκου στη Βενετία, καθώς και πλήθος ιερών λειψάνων, πολλά από τα οποία μεταφέρθηκαν στη Δύση.

Η σημαντικότητα του μονοπατιού:

- Η εμπειρία θα συμβάλει στην ενίσχυση της τοπικής οικονομίας με βιώσιμο τρόπο
- Οι επισκέπτες θα μάθουν περισσότερα για τον τοπικό πολιτιστικό ιστό που λίγοι τουρίστες γνωρίζουν
- Η ανακάλυψη από Κύπριους και ξένους επισκέπτες θα ενισχύσει την αναγνώριση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Οι συμμετέχοντες θα αντιληφθούν ότι ο σεβασμός προς τους προγόνους, ανεξαρτήτως θρησκείας έχει βαρύτητα.

Χάρτης διαδρομής

Γευτείτε 1,500 χρόνια πίστης και παράδοσης της Κύπρου – η νήσος των Αγίων. Περιηγηθείτε σε άγνωστες γωνιές της Κύπρου, γνωρίστε ανθρώπους της πνευματικής ζωής του νησιού και πειραματιστείτε με την τεχνική της Αγιογραφίας ή της τέχνης του κομποσχοινιού. Ιστορία, πολιτισμός και πίστη σε περιμένουν.

Link to the map:

<https://www.google.com/maps/d/u/2/edit?mid=1djDPVvJLkxEENuHowaa6WhkGYpHJK2E&usp=sharing>

Στάση 1	Το Παλαιό Ελαιοτριβείο – Mola Culture Factory, Πάνω Λεύκαρα Google map link GPS: 34.86466, 33.30675
Στάση 2	Το εγκαταλελειμμένο Ισλαμικό νεκροταφείο, Λεύκαρα Google map link GPS: 34.86628, 33.31392
Στάση 3	Εκκλησία Αγίου Λαζάρου, Λάρνακα Google map link

	GPS: 34.9115, 33.63479
Στάση 4	Τζαμί Hala Sultan Tekke και ο τάφος της Umm Haram Google map link GPS: 34.88553, 33.61004
Στάση 5	Ιερός τάφος Αγίου Ρηγίνου, Φασούλα Google map link GPS: 34.75965, 33.02866
Στάση 6	Μοναστήρι Τιμίου Σταυρού, Όμοδος Google map link GPS: 34.84766, 32.80872

Λεπτομέρειες διαδρομής

- Απόσταση (χλμ):
 - Περίπου 195 χλμ
- Πώς μπορεί να πραγματοποιηθεί:
 - Οδικώς
- Ειδικές σημειώσεις (ρούχα, εξοπλισμός, καιρός κ.λπ.):
 - Οκτώβριο μέχρι τέλος Μαρτίου υπάρχει πιθανότητα βροχής γι' αυτό συστήνεται ένα ελαφρύ αδιάβροχο και ένα πιο ζεστό πουλόβερ ή φλις.
 - Το καπέλο στην Κύπρο απαιτείται όλες τις εποχές ακόμη και τον χειμώνα. Η χρήση αντηλιακής κρέμας επιβάλλεται με δείκτη προστασίας άνω των 40 C ειδικά τους καλοκαιρινούς μήνες όπου τα εγκαύματα είναι...τετριμμένα. Για περπάτημα θα προτείναμε ανθεκτικά παπούτσια με καλή προστασία για τους αστραγάλους και οπωσδήποτε αποφύγετε την πεζοπορία μέσα στην «μακία». Είναι αγκαθωτή και άκαμπτη.
- Οδηγίες ασφαλείας:
 - Ακολουθήστε τους κανόνες σχετικά με τον ρουχισμό και μείνετε στον δρόμο. Η Κύπρος έχει μερικά αρκετά επικίνδυνα είδη άγριας ζωής, αλλά οι τραυματισμοί είναι εξαιρετικά σπάνιοι. Υπάρχει ένα πολύ δηλητηριώδες φίδι, η οχιά με το γαμφό ρύγχος. Τα φίδια ξαπλώνουν στον ήλιο για να ζεσταθούν και μπορεί να τα δείτε πάνω στον δρόμο· χτυπήστε τα πόδια σας και θα συρθούν μακριά. Το μαύρο

μαστιγοφίδι είναι κοινό και δεν είναι δηλητηριώδες. Κανένα από τα 6 είδη σαύρας που μπορεί να συναντήσετε δεν αποτελεί πρόβλημα. Μην αναποδογυρίζετε τυχαία πέτρες, γιατί μπορεί να υπάρχουν δηλητηριώδεις σαρανταποδαρούσες και σκορπιοί, αλλά το τσίμπημά τους δεν είναι χειρότερο από αυτό μιας μέλισσας. Μην απομακρύνετε στη μακία, σε περίπτωση που συναντήσετε ξαφνικά κάποιο φίδι. Συνολικά, η άγρια ζωή είναι συναρπαστική και, εφόσον είστε προσεκτικοί, δεν αποτελεί απειλή.

- Καθοδήγηση:
 - ο Αυτό το μονοπάτι μπορεί να γίνει με ή χωρίς την καθοδήγηση ξεναγού
 - ο Κράτηση ξεναγού; Παρακαλώ επικοινωνήστε με Old Olive Mill – Mola Culture Factory
- Επικοινωνία για περισσότερες πληροφορίες:

Mola Culture Factory
<https://www.facebook.com/molalefkara/>
 Διεύθυνση: Παναγία Ομορφιάς 1, Πάνω Λεύκαρα, 7700, Λάρνακα, Κύπρος
 Τηλέφωνο: +357 99739320
 Email: martinclark6@aol.com

Επισκέπτες / Ευκαιρίες Δημιουργίας:

Αναζήτηση 1 “Εργστήριο Αγιογραφίας”

Πρόκειται για **δωρο εργαστήριο**, με διαλείμματα για γεύμα και καφέ/τσάι. Ο χώρος διεξαγωγής είναι το **Το Παλιό Ελαιοτριβείο (Mola Culture Factory)**. Χρησιμοποιούμε **παλιά ξύλα από κτίρια**, όπως παραθυρόφυλλα, πόρτες ή σανίδες. Συνεργαζόμαστε με οικογενειακό ξυλουργείο (Πανίκος και Νικόλας), που προμηθεύει τα ξύλα.

Η διδασκαλία γίνεται από την καλλιτέχνη και δημιουργό **Aylin Myumyunova**, η οποία σπούδασε στο Λονδίνο και στο Cyprus College of Art, ενώ δίδαξε σε τρία καλλιτεχνικά ιδρύματα της Κύπρου. Η τεχνική περιλαμβάνει επάλειψη λευκού στόκου στην λειασμένη ξύλινη

επιφάνεια και στη συνέχεια **διαδοχικά στρώματα χρωμάτων**, ξεκινώντας από τα σκοτεινά.

Υπάρχουν εναλλακτικές θεματολογίες χρησιμοποιώντας την ίδια τεχνική: Απεικονίστε σύγχρονες προσωπικότητες όπως ο **Elvis Presley** και η **Kate Bush**, ή Προφήτες και Θεότητες άλλων θρησκειών, όπως του Βουδισμού και του Ισλάμ.

Αναζήτηση 2 “Κατασκευάζοντας κομποσχοίνι”

Η διαδικασία μπορεί να ιδωθεί είτε ως **κατασκευή κοσμήματος** είτε ως **δημιουργία ενός εργαλείου προσευχής** στο πλαίσιο της χριστιανικής πίστης. Η **Παναγία, Μητέρα του Ιησού**, μας καλεί να προσευχόμαστε με το ροζάριο, ως **στοχαστική πορεία στα μυστήρια της ζωής του Ιησού**. Κάθε προσευχή αντιστοιχεί σε μία χάντρα στη σειρά (ροζάριο).

Θα φτιάξουμε:

- Ένα **απλό ροζάριο** με κορδόνι και χάντρες,
- Ένα **πιο σύνθετο** με μεταλλική αλυσίδα,
- Ένα **μονής δεκάδας ροζάριο**, ή αλλιώς «χάντρες θυσίας».

Χρησιμοποιούμε **χάντρες από βιώσιμα υλικά**, ασημένιους σταυρούς από τους **αργυροχόους των Λευκάρων** ή άλλο διακοσμητικό, σύμφωνα με την προτίμηση των συμμετεχόντων. Περιλαμβάνεται **επίσκεψη σε τοπικό αργυροχοείο** για να δούμε τη διαδικασία χύτευσης. Χρησιμοποιούμε **ειδικούς δίσκους περάσματος χαντρών** για ακρίβεια και ευκολία.

Disclaimer:

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.